

Як було заявлено на самому високому рівні в 1994 році в процесі становлення нашої державності вона "не спрацювала". Наше керівництво сподівалося, що попри очевидний непрофесіоналізм та егоїстичні інтенції представників владних структур вона мусила б в автоматичному режимі вивести державу з кризового стану. Як відомо цього не сталося, та й не могло статися.

Але все це, не може виправдати таких мінорних мотивів як «відродження нації», «створення нації на Майдані» тощо. Українська нація, попри всю драматичність її історичної долі, була, є й буде. Відбувається складний процес подолання суперечностей етнічного та політичного, національного й загальнолюдського.

Література:

1. Философия Мартина Хайдеггера и современность. – М.: Наука, 1991.
2. Див.: Бочковський Ольгерт. Вступ до націології. – К., "Генеца", 1998.
3. Українська політична нація. – К.: НІСД, 2004.
4. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: АСТ, 2003.
5. Бердяев Николай. Национальность і людство // Сучасність. – 1993. – N 1.
6. Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. – М.: Наука, 1977. – 703 с.
7. Липа Юрій. Призначення України. – Львів, 1992.

*Арутюнов В.Х. - к. філос. н.,
Свінцицький В.М. – д-р філос.н.
(Київ, КНЕУ)*

ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНИ

Серед українських філософів, політологів та культурологів відсутній усталений погляд на *проблему цивілізаційної самоідентифікації* людини, етносу, держави. Але незважаючи на суттєві розбіжності вони при розв'язанні цієї проблеми, погоджуються з тим, що суттєвими складовими самоідентифікаційної генеалогії є історичний, культурологічний, аксіологічний, лінгвістичний, економічний, геополітичний, релігійний, ментальний аспекти.

На думку М.І. Михальченка, саме вищевказані детермінанти формують основні орієнтації різних політичних сил в сучасній Україні: перша з них *рафіновано-самостійницька*; друга – *євразійська* (проросійська); третя – *європейська* (прозахідна) [1, 428]. На різних етапах історії незалежної України, як правило, домінує одна з трьох вищеназваних орієнта-

цій. Так, з правлінням першого президента України Л.М. Кравчука пов'язують проголошення у якості державної політики **рафіновано-самостійницьку** орієнтацію, в часи правління Л.Д. Кучми орієнтація держави змінилася на проросійську, а з приходом до влади В.А. Ющенко набула чинності прозахідна орієнтація України на євроінтеграцію.

На користь кожної з існуючих в українському суспільстві орієнтацій існують певні аргументи: прихильники першої з цих орієнтації апелюють до ментальних рис українця (здоровий глузд, почуття самозбереження, толерантність тощо); представники другої орієнтації апелюють до спільної історії радянських народів (насамперед, білорусів, росіян, українців), єдності економічного простору пострадянських республік, деяких ідеологем радянських часів ("дружба народів", "рівні серед рівних" тощо); послідовники третьої орієнтації апелюють до **системи детермінант цивілізаційного характеру**.

Серед них в першу чергу звернемо увагу на природні (**расові, географічні, мовні**) детермінанти єдності українців і України з Європою: українці, як і більшість народів Європи належать за науковою класифікацією до європеїдів, за релігійними міфами до етносів яфетичного походження; Україна як держава територіально цілком розташована у Європі мова українців, як і більшості народів Європи, відноситься до індоєвропейської сім'ї мов. За **релігійними** поглядами більшість українців, як інших народів Європи, християни (причому в Україні є конфесії як західних так східних гілок християнства і є також конфесія уніатів, яка має великий досвід конвергенції православ'я і католицизму. Ще один цивілізаційний блок детермінант відноситься до **культурних досягнень** європейського або світового рівня: досягнення у розв'язанні фундаментальних, пошукових, прикладних проблем природничих, гуманітарних та технічних наук; високий рівень освіти населення; високі технології (космічні, військово-технічні, інформаційні); сучасне мистецтво, архітектура тощо. До **політико-правових** детермінант відносяться намагання створити європейську правову державу ліберальної демократії, в котрій пріоритетною задачею стане розвиток особистості, забезпечення прав людини. Крім того, українці як етнос **ментально** схильні до ідеалів європейського індивідуалізму, тому перехід України до соціально орієнтованої ринкової економіки створює економічні передумови її інтеграції з Європою.

Проголошений керівництвом України шлях до євроінтеграції зустрічає певні перепони з боку ЄС. Вони пов'язані з кризовими явищами в Євросоюзі. До цих явищ відносяться: погіршення економічного стану найбільш впливових країн Західної Європи (Німеччини, Франції, Нідерландів); відхилення більшістю населення Франції та Нідерландів проєкту євроконституції; різні підходи та оцінки щодо війни в Іраку; протиріччя між Францією та Великою Британією стосовно субсидій з бюджету Євро

союзу для сільського господарства Франції і особливої форми фінансових внесків Великої Британії у бюджет ЄС; спроби Італії, Німеччини і Франції поставити під сумнів ефективність спільної валюти “євро”; протиріччя, що виникли у зв’язку зі збільшенням членів Євросоюзу за рахунок країн Східної Європи та Балтії; проблеми з прийняттям до ЄС першої мусульманської країни – Туреччини тощо. Як відомо Туреччина, вже вісімнадцять років намагається увійти в ЄС, але кожного разу знаходяться вагомі аргументи для відхилення її кандидатури: невизнання турками факту геноциду вірмен в 1915 – 1918 рр., нехтування ними національними правами курдів, деякі розбіжності з європейськими нормами у справі конституційного забезпечення прав жінок тощо. У зв’язку з цим навіть розповсюджується популярний анекдот: “Україна стане повноправним членом ЄС тільки після того, як до членів цієї організації буде прийнята Туреччина, а остання ніколи не буде прийнята в Євросоюз”. Тягар, який взяла на себе об’єднана Європа в останні роки у зв’язку із вступом до її ланів великої кількості бідних країн, став для неї невід’ємним. Саме економічні причини, на наш погляд, не дозволяють прискорити процес прийняття України до ЄС: *скептики* називають можливий прийом України у цю організацію через 50 років, *оптимісти* скорочують цей термін до 15 – 20 років. Але навіть через 15 – 20 років Євросоюз обов’язково трансформується: 1) він може залишитися лише як економічна організація (без військово-політичного союзу НАТО); 2) він може еволюціонувати у бік створення ще однієї супердержави з міцними наднаціональними урядовими структурами; 3) його наднаціональні структури можуть втратити свої функції і перетворити ЄС в “дискусійний клуб”, який нічого не вирішує [2; 41]. У зв’язку з цим Україна повинна, по-перше, *спрогнозувати* майбутню форму організації об’єднаної Європи, і, по-друге, *з’ясувати* для себе яка саме Європа є бажаною для неї.

Література:

- 1) Михальченко Н.И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? – К.: Ин-т социол. НАНУ, 2001;
- 2) Хантингтон Сэмюель П. Столкновение цивилизаций и переустройство мирового порядка. – М.: «Авенариус», 1997.

*Александрова О.С. – канд. філос н.
(Запоріжжя)*

СОЦІАЛЬНИЙ ДЕТЕКТОР ЯК ФАКТОР ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ПРОТИРІЧ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Під час трансформації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, в тому числі і політичної сфери, в напрямку подальшої демократизації соціуму в контексті євроінтеграційних процесів, актуалізується